

**KANSAINVÄLINEN MAKSULIIKENNE JA
LASKUMERKINTÄVAATIMUKSET**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Liiketalous, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus
syksy 2021
Annukka Poikkeus-Larionov

Koulutus	Liiketalous	Tiivistelmä
Kampus	Hämeenlinnan korkeakoulukeskus	
Tekijä	Annukka Poikkeus-Larionov	Vuosi 2021
Työn nimi	Kansainvälinen maksuliikenne ja laskumerkintävaatimukset	
Ohjaaja	Sari Hanka	

TIIVISTELMÄ

Kansainvälinen maksuliikenne ja laskumerkintävaatimukset -opinnäytetyö on kirjallinen työtä tukeva ohjeistus maksuhallinnan ja reskontratyon kansainvälisiin työtehtäviin.

Opinnäytetyön tarkoitus on opastaa lukija saattamaan työtehtävä valmiiksi tilanteissa, joissa käsitellään kansainvälinen sisään tuleva ostolasku tai lähtevä myyntilasku sekä hallinnoidaan siihen liittyvää maksuliikennettä.

Yleisesti ottaen saatavilla oleva ohjeistus on suunnattu kirjanpidon näkökulmaan eikä se palvele aukottomasti maksuhallinnan tarpeita. Tämä opinnäytetyö vastaa tähän tarpeeseen ja käsittelee aihetta maksuhallinnan näkökannasta. Opinnäytetyö koostuu kolmesta pääosiosista: maksuhallinnan perustoiminnoista, kansainvälisten laskujen laskumerkintävaatimuksista ja kansainvälisestä maksuliikenteestä.

Opinnäytetyö on tehty omaa työpaikkaa ajatellen, mutta ohjelmistoriippumattomasti, jotta sitä voidaan hyödyntää jokaisessa ohjelmassa tehtävään reskontra- ja maksuliikennetyöhön. Portfolio-osuuden työnäytteet koostuvat omalle työpaikalle tehdyistä kansainvälisen kaupan maksuhallintatilanteisiin liittyvistä työohjeista.

Avainsanat Kansainvälinen maksuliikenne, laskumerkintävaatimukset, SEPA-maksu, valuuttamaksu.

Sivut 32 sivua ja liitteitä 5 sivua

Name of Degree Programme in Business Administration

Abstract

Campus Hämeenlinna University Centre

Author Annukka Poikkeus-Larionov

Year 2021

Subject International payment transactions and invoice marking requirements

Supervisors Sari Hanka

ABSTRACT

International payment transactions and invoice marking requirements is a bachelor thesis for guiding and supporting accounts payable and receivable and in payment management work tasks. The goal of this bachelor thesis is to be a written guide to help a worker to complete these tasks and to deepen the workers knowledge about international invoicing and payment management.

Many guides and instructions are being focused more from accounting point of view. This thesis is focusing on international invoicing and payment management from accounts payable and receivable point of view. The bachelor thesis consists of three main sections: Payment management, international invoice marking requirement and international payment transactions.

This bachelor thesis is made to support own and team members work. Thesis has not been made to be used in a certain software, so it can be used in all accounts payable and receivable work tasks. Work samples of portfolio are guides for international tasks that have been made for own workplace.

Keywords International payment transactions, invoice marking requirements, SEPA payments, currency payments.

Pages 32 pages and appendices 5 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön rakentuminen.....	2
1.2	Keskeiset käsitteet	3
2	Mikä maksuhallinta?.....	5
2.1	Nopeutuvat maksuliikennetottumukset.....	6
2.2	Maksuhallinnan työprosessi	7
3	Kansainväliset laskumerkintävaatimukset	10
3.1	Merkinnät laskulla.....	11
3.2	Kauppalasku	14
3.3	Kansainväliset merkintälausekkeet.....	14
3.4	Kansainväliset laskuformaattit	15
3.5	Päätelmät	16
4	Kansainvälinen maksuliikenne.....	16
4.1	Maiden sisäisessä käytössä olevat pankkitilit	24
4.2	Kolmannen osapuolen maksuliikennemahdollisuudet.....	25
4.3	Kryptovaluutta maksuliikenteessä	26
5	Johtopäätökset ja pohdinta.....	27
5.1	Työstä saatu palaute	29
	Lähteet.....	31

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1.	SEPA-pikamaksujen osuus kaikista tehdyistä SEPA-maksuista.....	6
Kuva 2.	Maksuliikenneprosessi. (Lahti, Salminen, 2014, s. 118)	18
Kuva 3.	IBAN-tilinumerohaun tulos.	19
Kuva 4.	Pankkitilin ja maksuohjeen ilmoittaminen myyntilaskulla.	22
Kuva 5.	RMB valuuttakoodi laskulla. (n.d).....	23

Liitteet

Liite 1 Kauppalasku

Liite 2 Pikaohje merkintäausekkeisiin

Liite 3 Pikaohje kansainvälisen ostolaskun tarkastukseen ja maksuun

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee kansainvälistä maksuliikennettä ja laskumerkintävaatimuksia reskontraa tai maksuhallintaa hoitavan henkilön näkökulmasta. Työ on tehty omaa työpaikkaa ajatellen oman ja tiimin oppimisen tueksi, sekä esimerkiksi harjoittelijoille ja muille alaan tutustuville ohjeeksi. Oman työkokemukseni perusteella olen havainnut, että reskontralle ja maksuhallinnalle kohdistettuja ohjeistuksia ei juurikaan ole saatavilla. Maksuhallinnassa ja reskontrassa työskentely on nopeatempoista ja esimerkiksi arvonlisäverolaista tai pankkikohtaisista maksuohjeista tarvittavan tiedon pikainen etsiminen on hankalaa.

Usein reskontraan ja maksuhallintaan tutustuminen aloitetaan kotimaiseen kauppaan liittyvillä tositteilla. Tästä johtuen maksuhallinnassa ja reskontratyössä jo pitkään toiminut henkilö saattaa joutua uuden tilanteen eteen yllättäen; ostoreskontraan saapuu kansainvälisen kaupan lasku. Reskontranhoitajan tulee kuitenkin osata tarkistaa, että myös tämä lasku täyttää asetetut vaatimukset. Lisäksi yritysten toiminta on nykyään jo arkipäiväisesti vähintään Euroopan Unionin alueelle levittäytynyttä toimintaa, joten kansainvälistä maksuhallintaosaamista vaaditaan jokaiselta reskontraa ja maksuhallintaa hoitavalta työntekijältä.

Opinnäytetyön tavoite on antaa lukijalle varmuutta omissa työtehtävissä eteen tuleviin kansainvälisen maksuhallinnon asioihin. Opinnäytetyö voi toimia myös kirjallisena ohjeena maksuhallintaan perehtyvälle henkilölle.

Työn tavoite on vastata kysymyksiin, miten toimitaan, kun kansainvälinen ostolasku saapuu reskontraan? Miten lasku käsitellään, todetaan kirjanpitoon kelpuutettavaksi tositteeksi ja maksetaan? Mitkä ovat tarvittavat lasku- ja maksutietomerkinnot kansainvälisissä osto- ja myyntilaskuissa?

Aihealueita ja koko opinnäytetyötä ei ole käsitelty ohjelmakohtaisuuteen perustuen. Tästä syystä tarkkoja prosessikuvauksia ei ole voitu tehdä, sillä eri ohjelmistoissa tehdään eri asioita eri vaiheessa. Syy miksi päädyin jättämään ohjelmistokohtaisuuden pois on ensinnäkin se, että halusin lukijan saavan kattavan kokonaiskuvan maksuhallinnan työstä,

jota voidaan sitten soveltaa ohjelmistokohtaisin ohjein siihen omassa työssä käytettävään ohjelmistoon. Toiseksi, mikäli työssä olisi käsitelty prosesseja ohjelmistokohtaisesti, olisi työ jäänyt lyhyessä ajassa hyödyttömäksi nopeasti kehittyvien ja päivittyvien ohjelmistojen takia.

1.1 Opinnäytetyön rakentuminen

Työ koostuu teoriaosuudesta ja portfolionäytteistä. Portfolionäytteet ovat omaa työpaikkaani ajatellen koostettuja ohjeita, joiden tarkoitus on jakaa itselleni ja tiimiläisille tietoa ja apua työn oikeaoppiseen suorittamiseen. Myös itse opinnäytetyön raporttiosuus on laadittu ohjeistuksen kaltaiseksi, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi perehdytyksessä. Tästä johtuen portfolio-opinnäytetyön kieliasu ja rakenne on persoonallinen, omakohtaisesti kertova sekä opastava.

Työnäytteiden aiheet on kerätty omien työtehtävieni kautta esiin tulleista tilanteista. Työtehtävissäni olen ollut mukana hoitamassa alalle tulevien henkilöiden perehdytystä ja havainnut siinä yhteydessä, että kansainväliset laskut ja käytännöt ovat olleet perehtyjälle niitä haastavimpia käsiteltäviä. Tilanteita ei ole aina osattu selvittää oikein, sillä ohjeistus on ollut liian moniselkoista, jota alalle juuri tullut henkilö ei pysty kokonaisuudessaan jäsentämään. Ongelma ei ole ollut ainoastaan perehtyjien kohdalla havaittua, vaan epävarmuutta kansainvälisten laskujen käsittelystä ja maksamisesta löytyy myös pidempään alalla olleiden joukosta, mikäli oma asiakastyö kohdistuu pääsääntöisesti kotimaiseen tai SEPA-alueen toimintaan.

Saatavilla oleva ohjeistus painottuu myös usein kirjanpidon kokonaisnäkökulmaan, joka ei aina suoranaisesti vastaa reskontrakäsittelyn tarpeita. Olen koostanut ohjeita, joita voidaan tällaisissa tilanteissa hyödyntää. Valitsin näistä ohjeistuksista muutaman myös tämän portfolio-opinnäytetyön työnäytteeksi.

Yllä mainittu ongelma koskee myös kansainvälisen maksuliikenteen hallintaa. Erityistä haastetta tuo SEPA-alueen ulkopuoliset maat, joiden maksuliikennesäännökset vaihtelevat suuresti sekä keskenään että SEPA-alueen maksuista. Opinnäytetyössä on keskitytty käsittelemään aihetta yleisellä tasolla, joka pätee kaikkiin tilanteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, ettei opinnäytetyössä oteta huomioon eri ohjelmien ominaisuuksia, jotka vaikuttavat siihen, miten maksuhallintaa käsitellään kyseisessä ohjelmassa. Aiheita ei myöskään ole eroteltu

osto- ja myyntilaskuihin. Koen, ettei tämä ole tarpeen, sillä itse laskulta tulee löytyä samat tiedot, oli kyseessä sitten laadittava myyntilasku tai saapuva ostolasku. Maksuliikenteen osiota käsitellään myös ongelmaratkaisulähtöisesti omien kokemusten perusteella.

1.2 Keskeiset käsitteet

Taloudenhallintoalalla ja maksuhallinnassa käytetään paljon termejä ja lyhenteitä. Olen koonnut tähän maksuhallinnassa yleisimpiä käytössä olevia termejä, näistä osaa käytetään myös tässä opinnäytetyössä.

Maksuhallinta

Taloushallinnon yksi perustoiminto, jossa huolehditaan yrityksen sisään tulevasta ja ulos lähtevästä rahaliikenteestä sekä niihin liittyvistä tositteista.

Maksuliikenne

Yrityksen saapuva ja lähtevä rahaliikenne.

Tosite

Kirjanpidon todistusaineisto, joka kertoo yrityksen liiketapahtumasta.

SEPA

Yhtenäinen euromaksualue, Single Euro Payments Area. Kaikki alueella sisällä tapahtuvat maksut toimivat samoin kuten kotimaanmaksut.

SEPA-pikamaksu tai SEPA-pikasiirto

Reaaliaikainen maksu, joka siirtyy sekunneissa SEPA-alueen sisällä. Toimii kaikkina vuorokauden aikoina vuoden jokaisena päivänä.

Valuuttamaksu

Muussa kuin euroissa maksettava valuuttamääräinen tilisiirto.

Maksun aihe

Maksun aiheella tarkoitetaan viitenumerotietoa tai maksun viestiä.

IBAN

Kansainvälinen tilinumero, joka alkaa kahdella maakohtaisella tunnistekirjaimella.

Tilinumeron pituus vaihtelee eri maiden välillä.

BBAN

Maakohtainen tilinumero.

BIC tai SWIFT

Bank Identifier Code tunniste yksilöi vastaanottavan pankin. BIC koodia voidaan kutsua myös SWIFT koodiksi. Koodi koostuu joko kahdeksasta tai 11 merkistä, joista neljä merkkiä tunnistaa pankin, kaksi seuraavaa pankin maasijainnin ja kaksi seuraavaa pankin kaupunkikohtaisen sijainnin. Mikäli merkkejä on 11, kolme viimeisintä ovat konttorikohtaisia tietomerkinäitä.

Routing number tai Clearing code

BIC-koodin ohella tai BIC-koodin sijaan käytettävä pankkikohtainen tunnistenumero tai pankkiyhteyskoodi. Voidaan kutsua myös nimellä FW number, ABA number tai Fed number. Koodi on pankki- ja konttorikohtainen numero, jonka avulla maksu kohdistetaan oikeaan paikkaan.

Ulkomaanmaksun kulut SHA, OUR, BEN

Kulutyyppi, joka määrittää pankkikustannusten jaon osapuolten välillä.

SHA jakaa kulut vastaanottajan ja lähettäjän välille niin, että molemmat maksavat omat pankkikulunsa.

OUR kulutyypissä lähettäjä maksaa molempien pankkikulut.

BEN kulutyyppi asettaa vastaanottajan maksamaan molempien pankkikulut.

Beneficiary bank

Maksun vastaanottajapankki.

Correspondent bank

Välittäjäpankki, jonka tiedot saattavat näkyä laskulla vastaanottajapankin lisäksi.

EKP

Euroopan Keskuspankki

Kauppalasku

Vienti- ja tuontikaupan asiakirja, josta ilmenee lähetyksen tiedot.

Proformalasku

Muodollinen lasku, joka ei velvoita maksua. Käytetään esimerkiksi silloin, kun kaupallista arvoa tai myyntiä ei synny.

Laskumerkintävaatimus

Tarkoittaa lain mukaisia, pakollisia laskuun merkittäviä tietoja.

VIIES-järjestelmä

Euroopan Unionin ylläpitämä järjestelmä, jossa voidaan tarkistaa EU-maihin sekä Pohjois-Irlantiin rekisteröidyt VAT-numerot.

CSM

Direktiiviin perustuva selvitysjärjestelmä, jossa määritellään miten rahaa ja viestejä lähetetään standardoidusti maksupalvelutarjoajien välillä.

Eurooppa-normi

Euroopan Unionin luoma laskuvaatimusstandardi, joka on otettu käyttöön 2021. Asettaa tällä hetkellä kaikista tiukimmat laskumerkintävaatimukset. Oikeat tiedot on oltava oikeassa muodossa.

2 Mikä maksuhallinta?

Maksuhallinta on taloushallinnon osa, joka käsittelee yrityksen sekä ulospäin lähtevät että sisäänpäin tulevat maksutapahtumat sekä niihin liittyvät tositteet. Tällaisia tositteita ovat esimerkiksi ostoreskontran ostolaskut, myyntireskontran myyntilaskut sekä matka- ja kululaskut.

Perinteisesti olemme tottuneet ajatukseen, että reskontra ja maksuhallinta ovat kirjanpidon alakategoria, mutta mielestäni tämä on vanhanaikainen ajatus eikä vastaa tällaisenaan enää yritysten tarpeisiin. Näen ja koen maksuhallinnan omana kokonaisuutenaan, joka hallinnoi yhtä yrityksen talouden peruspilaria. Mikäli yrityksen kassavirta on hidasta tai kokonaan toimimatonta, ei yritys pysty toimimaan pitkään. Rahavirran liikkumiseksi pitää myös hyödykkeiden liikkua ja niihin liittyen tarvitaan vaatimusten mukaisia tositteita kirjanpitovelvollisuuden täyttämiseksi.

Teknologiakehitys sekä muuttuvat ja alati kehittyvät säädökset ovat vieneet maksuhallintaa omana osa-alueenaan eteenpäin. Tositteiden määräykset ovat muokkaantuneet yksityiskohtaisimmiksi ja tarkastamiseen vaaditaan aiempaa enemmän osaamista. Taitoa on löydettävä myös ohjelmisto-osaamisen saralta, sillä pääosa laskuista on sähköisessä muodossa ja ne liikkuvat erilaisissa sähköisissä formaateissa. Lisäksi tietoja ja tiedostoja siirrellään eri ohjelmien välillä joko manuaalisesti tai rajapintojen avulla. On tunnistettava perinteisten osoitetietojen lisäksi kotimainen ja ulkomainen verkkolaskutusosoitekäytäntö ja verkkolaskutusstandardit.

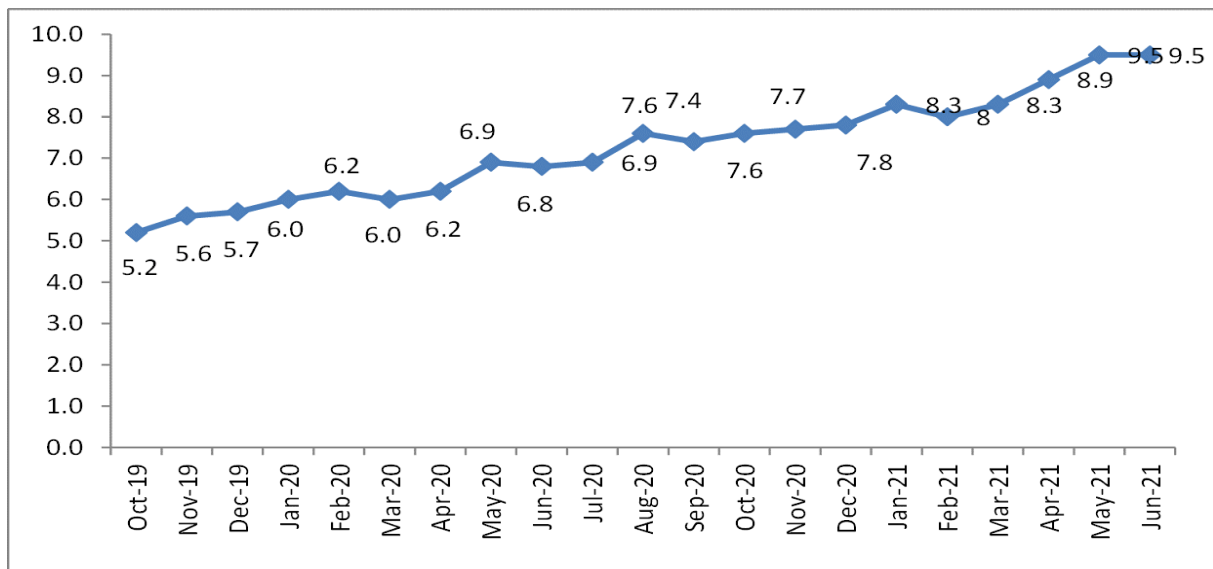
Myös ihmisten odotukset rahaliikenteen nopeudesta ovat aivan erilaisella tasolla kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten. Enää ei haluta, eikä suostuta, odottamaan rahan

siirtymistä vaan sen vaaditaan tapahtuvan nopealla syklillä. Lisäksi kaikenkokoisten yritysten arkipäivään kuuluu jo maarajojen ylittäviä ostoja ja myyntejä, mikä puolestaan velvoittaa maksuhallinnasta vastaavaa henkilöä tuntemaan myös kansainvälistä pankkiliikenteen toimintaa ja maksuliikenteen hallinnointia.

2.1 Nopeutuvat maksuliikennetottumukset

Maksuliikennetottumukset sekä kuluttajan että yritysten taholla ovat muuttuneet erityisesti viimeisen viiden vuoden aikana merkittävästi. Maksuliikenne on nopeutunut ja reaaliaikaiset maksutavat ovat tulleet jäädäkseen. Pankkien väliset siirtoajat ovat lyhentyneet ja SEPA-maksut liikkuvat tällä hetkellä maiden välillä pääsääntöisesti saman päivän aikana. SEPA-alueella on mahdollista myös tehdä niin sanottuja pikamaksuja, jolloin maksu siirtyy reaaliaikaisena sekunneissa vastaanottajan pankkiin (Euroopan Keskuspankki, 2021). Reaaliaikaisille SEPA-maksuille on ollut suuri kysyntä ja viimeisen kahden vuoden aikana SEPA-pikamaksujen määrä on kaksinkertaistunut. Kuvasta 1 voidaan selkeästi havainnoida tämän trendin nousujohteinen kasvu.

Kuva 1. SEPA-pikamaksujen osuus kaikista tehdyistä SEPA-maksuista.

Suurin osa pankeista veloittaa erillisen hinnaston mukaan tehdyistä SEPA-pikamaksuista, mutta tulevaisuudessa tästä luovutaan, sillä Euroopan Keskuspankin suunnitelman mukaisesti SEPA-pikamaksut korvaavat perinteiset SEPA-maksut.

2.2 Maksuhallinnan työprosessi

Palataan hieman taaksepäin. Jotta maksuhallinnan työtehtävissä päästään maksamiseen asti, vaaditaan maksutiedot sisältävä tosite. Näitä tositteita käsitellään osto- ja myyntireskontrassa.

Usein ostolaskujen käsittely on yrityksen eniten resursseja vievä taloushallinnon prosessi. Useimmat yritykset ovat siirtyneet sähköiseen taloushallintaan, ja pääosa laskuista kulkee sähköisessä muodossa joko verkkolaskuina tai sähköpostilaskuina. Mahdolliset paperilaskut skannataan sähköiseen muotoon ja välitetään järjestelmään. (Lahti & Salminen, 2014, s.52) Euroopassa verkkolaskutus on kasvattanut tasaisesti suosiotaan. 1.4.2020 astui voimaan Euroopan Unionin verkkolaskudirektiivi (Euroopan parlamentti, 2014). Tämän perusteella yritys voi vaatia saapuvat ostolaskut sähköisessä muodossa. Suomen valtio on ilmoittanut, ettei se käsittele enää muussa muodossa tulevia laskuja. Tämä oikeus on kaikilla elinkeinotoimintaa harjoittavilla yrityksillä, joskaan monet eivät ole näin yksiselitteiseen toimintaan siirtyneet.

Euroopan Unionin yhteinen verkkolaskudirektiivi ohjaa yrityksiä myös kohti Eurooppa-normin mukaista laskutarkistusta. Eurooppa-normin tarkoituksena on parantaa ja varmentaa verkkolaskutietojen oikeellisuutta. (Valtionkonttori, 2021.)

Maksuhallinnan näkökulmasta tämä nopeuttaa tehtävää työtä huomattavasti, kun verkkolaskuina kulkevat ostolaskut läpäisevät jo verkkolaskuoperaattorin tekemän automaatiotarkastuksen. Mikäli lasku ei täytä Eurooppa-normin mukaisia standardeja, lasku palautuu tällöin takaisin laskun lähettäjälle. Eurooppa-normin mukaiset laskuvaatimuksissa on tiukemmat vaatimukset kuin tämänhetkissä kansainvälisissä laskuissa. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä miten tämä tulee muokkaamaan kansainvälisiä laskumerkintävaatimuksia sen myötä, kun Euroopan Unionin maissa vastaanotettavien laskujen vaatimustaso kasvaa. Euroopan Unionissa toimivilla yrityksillä on oikeus jatkossa vaatia kaikkien vastaanotettavien laskujen Eurooppa-normin täyttymistä, mutta tämä ei ole ainakaan vielä yrityksille pakollista.

Kun ostolasku on saapunut vastaanottajan järjestelmään, se tarkistetaan maksuhallinnan työntekijän toimesta. Tässä kohtaa useimmissa taloudenhallintaohjelmissa päivitetään myös toimittajarekisteriä ja mahdollinen uusi toimittaja perustetaan yrityksen

toimittajarekisteriin. Toimittajarekisteriin merkitään vähintäänkin yrityksen perustiedot, nimi, osoite, VAT-tunnus ja maksutiedot. Laskuun tehdään tarkistus laskumerkintävaatimusten osalta. Mikäli laskulla huomataan virhe, reklamoidaan siitä laskun lähettäjää ja pyydetään korjattu lasku. Laskumerkintävaatimukset täyttävälle laskulle lisätään kirjanpidon tiliöinnit ja mahdolliset sovitut laskentakohteet.

Tämän jälkeen lasku lähetetään yrityksen nimeämälle tai nimeämille henkilöille asiatarkastukseen ja hyväksyttäväksi. Laskun asiatarkastajalla ja hyväksyjällä on vastuu tarkastaa, että laskun sisältö on aiheellinen ja tiedot täsmäyvät ostettuun tavaraan tai palveluun. Tarkastajan vastuulla on myös tarvittaessa kommentoida tiliointiä, sillä pelkästään laskua lukemalla ei voida aina sanoa mihin käyttöön tavara tai palvelu on hankittu. Käyttötarkoitus ja laskulle asetettu tiliointi puolestaan vaikuttavat siihen onko kyseessä sellainen hankinta, joka on arvonlisäverovähennyskelpoinen. Kun lasku on tarkastettu ja hyväksytty, siirtyy lasku maksuvalmiiksi. Maksuhallinta huolehtii laskun maksusta eräpäivän mukaisesti tai muunlaisen sovitun maksutapahtuman mukaisesti. Pelkkä maksun eteenpäin lähetys taloushallintojärjestelmästä pankkiohjelmaan ei riitä, vaan maksuhallinta seuraa myös maksun läpimenoa. Taloushallinnon ohjelmistot pääsääntöisesti keräävät lokitiedoille ostolaskun eri vaiheita aina sen saapumisesta maksuun ja tapahtuman tiliotteelle kirjautumiseen asti. Joskus virheitä tapahtuu myös maksun ollessa pankissa. Tällöin tieto ei välttämättä kirjautu lokitiedostolle vaan, näistä voi tulla esimerkiksi pankkiohjelman muodostama virheraportti tai pankki voi ilmoittaa omilla sähköisillä kanavillaan teknisistä maksuongelmista. Virheellisen laskun maksu voi myös palautua lähettäjän tilille.

Myyntitositteiden puolella maksuhallinnassa laaditaan laskumerkintävaatimukset täyttäviä myyntilaskuja. Myyntilaskun luomista varten laskun tietosisältö ja laskutettavat tahot kerätään yritykseltä, jolle laskut luodaan. Tiedot voivat tulla eri muodossa ja eri lähteistä tai ne voidaan saada integroitua ohjelmia pitkin suoraan taloushallintajärjestelmään, jossa laskut luodaan. Jotkut myyntilaskut saattavat olla niin sanottuja sopimuslaskutuksia, jolloin riittää, että tarvittavat laskutustiedot on kerran syötetty järjestelmään ja jatkossa laskuja pystytään muodostamaan tähän perustuen.

Myyntireskontran hoitoon kuuluu osana myös asiakasrekisterin ylläpito. Asiakaskohtaisiin tietoihin tallennetaan yhteystietojen lisäksi myös laskutustapa ja laskutusosoitteet. Suurin

osa laskuista lähetetään verkkolaskuina tai muussa sähköisessä muodossa. Yrityksen verkkolaskutus onnistuu, kun yritykselle on avattu verkkolaskutusosoite joko OVT- tai IBAN muodossa. Nykyään myös kuluttajalaskutus onnistuu useimmiten sähköisenä IBAN-muodossa erilaisten palveluiden avulla. Näitä palveluja tarjoavat esimerkiksi pankit ja posti-palvelut. Lisäksi myös sähköpostiin ohjattavat laskut ovat edelleen käytössä, joskin edellä mainitut palveluntarjoajat ovat vähentäneet tämän laskutusmuodon kysyntää.

Verkkolaskutus toimii suhteellisen hyvin Pohjoismaiden kesken kaikenkokoisissa yrityksissä. Myös isommat yritykset SEPA-alueella sekä lähettävät että vastaanottavat verkkolaskuja kattavasti. Kuitenkin useat pienemmät toimijat eritoten Etelä-Euroopan maista suosivat edelleen sähköposti- ja paperilaskuja. Tämä ei varsinaisesti ole tällä hetkellä ongelma, sillä pääosin taloushallintaohjelmissa on osana sähköistä laskutusta sähköpostimuotoinen osoite, josta laskut kirjautuvat skannauksen kautta järjestelmään.

Laadittavan myyntilasku tulee täyttää laskumerkintävaatimukset, jotta lasku on kirjanpitovelvollisuuden määritteet täyttävä tosite (Verohallinto, 2019). Maksuhallinnan työntekijä vastaa laskua luodessaan näiden velvoitteiden täyttymisestä. Myös laskun lähetys sovitulla tavalla kuuluu maksuhallinnan tehtäviin. Laskun lähetyksen jälkeen lähetyslokia tulee myös seurata, jotta voidaan varmistaa, että lasku on lähtenyt järjestelmästä eteenpäin. Jotkut operaattorit tarjoavat lisäksi niin sanottua kuittauspalvelua, jonka avulla voidaan varmistaa, että verkkolaskuna matkaan lähtenyt lasku on saapunut oikein järjestelmään myös vastaanottavassa päässä ja että asiakas on nähnyt laskun. Toiminto ei kuitenkaan ole vielä koko kansainväliselle alueelle ylettyvä palvelu.

Laskun toimittamisen jälkeen maksuhallinta seuraa myyntilaskun suorituksen saapumista yrityksen tilille. Koska viitenumerot eivät ole vielä laajamittaisesti kansainvälisessä käytössä, kohdistetaan nämä saapuvat suoritukset pääosin manuaalisesti. Useimmiten kansainvälisessä maksuliikenteessä suoritusta tehdessä liitetään maksun viestiksi laskun numero. Joissain tapauksissa yritykset lähettävät erillisen suoritustositteen, jossa on ilmoitettu mihin laskuihin tehty suoritus kohdistuu. Tämän avulla saadaan sekä ostajan että myyjän reskontrat täsmäämään.

Kansainväliset SEPA-alueella toimivat viitenumerot ovat kuitenkin yleistymässä. Nämä viitenumerot voidaan tunnistaa RF-alkuisesta numerosarjasta.

Suorituksen saapuessa yrityksen tilille, maksuhallinta kohdistaa suorituksen ja avoinna olevan myyntilaskun keskenään. Mikäli lasku on saapunut valuuttamaksuna eri valuuttakurssin tilille, esimerkiksi maksu tehty USD valuutassa ja se on ohjattu EUR tilille, pankit perivät näistä suorituksista erillisiä pankki- ja valuuttaeroista aiheutuvia kuluja. Nämä kulut näkyvät vastaanotettaessa tiliotteella suorituksen yhteydessä ja ne kuitataan ja tiliöidään suoritukseen kuuluvaan myyntilaskuun pankkikuluiksi tai vaihtoehtoisesti muulle ennakkoon sovitulle kirjanpidon tilille.

Maksuhallinta seuraa erääntyneitä myyntilaskuja ja sovitusti hoitaa myös kansainvälisten maksuhuomautusten ja perintäpalveluiden toimet joko itse tuotettuna palveluna tai kolmannen osapuolen perintäpalveluita hyödyntäen.

3 Kansainväliset laskumerkintävaatimukset

Kansainvälinen laskutuskäytäntö on monikohtainen ja siihen vaikuttavat eri maiden omat säädökset. Tämän opinnäytetyön perustana on käytetty Suomen viranomaisten ja lainsäädännön antamia laskumerkintävaatimuksia, jotka ovat määritelty Euroopan Unionin yhtenäisiin laskutuskäytäntöihin sekä ulkomaan kauppaan soveltuviksi.

Lähtökohtaisesti Suomessa tehtävät myyntilaskut noudattavat merkintöjen osalta hyvin pitkälle vaadittuja kansainvälisiä laskumerkintävaatimuksia, koska Verohallinnon laatimat laskutusvaatimukset täyttävät EU:n yhteiset laskumerkintäkäytännöt. Euroopan Unionin yhteiset laskumerkintäkäytännöt puolestaan perustuvat kansainvälisesti merkittävimpien yhteistyömaiden kanssa käytössä oleviin laskumerkintöihin.

Euroopan komission antoi vuonna 2009 neuvostolle tiedonannon, jossa käsitellään Euroopan Unionin maissa tapahtunutta sähköisen laskutuksen teknistä kehitystä ja ALV-käsittelyä. Tiedonannossa todetaan, että yritysten laatimien laskujen avoimuuden ja oikeusvarmuuden takaamiseksi näyttäisi olevan kaksi erilaista lähestymistapaa (Euroopan Komissio, 2009). Nyt yli kymmenen vuoden jälkeen voimme huomata, että näitä molempia ehdotettuja tapoja on hyödynnetty. On luotu yhteinen Euroopan Unionin sisäinen järjestelmä, jonka avulla yhteisökaupan arvonlisäverokäytäntöä voidaan seurata, sekä luotu yhtenäisiä arvonlisävero- ja laskutuskäytäntöjä, jotka jäsenmaat ovat sitten kirjanneet omien toimielinten laskumerkintävaatimukseen. Jäsenmaat ovat vastuussa siitä, että kunkin maan toimielin ylläpitää ja päivittää näitä ohjeita, jotta ne säilyvät yhtenäisinä.

Suomea ja Euroopan Unionia sisältävät laskumerkintävaatimukset on eritelty arvonlisäverolaissa 209 e §. Lakia on päivitetty sen antamisen jälkeen kolmesti, vuonna 2014, 2019 ja 2021. Viimeisin muutos Suomessa Verohallinnon ylläpitämään ohjeeseen annettiin kesäkuussa 2021, kun ohjetta täsmennettiin etämyyntiä koskevilla säännöksillä.

3.1 Merkinnät laskulla

Suomen laissa on säädetty ehdot, joiden mukaisesti sovelletaan tapauskohtaisesti minkä EU-maan laskutussäännöksiä noudatetaan. Pääsääntöisesti yritysten laskutuksessa sovelletaan Suomen arvonlisäverolainsäädäntöä, jos myynti tapahtuu Suomessa. Verovelvolliset ovat kuitenkin myyntilaskutusta tehdessään samanaikaisesti velvoitettu huomioimaan myös kohdemaan asettamat vaatimukset. Asetettujen vaatimusmerkintöjen lisäksi laskulle voidaan lisätä kauppakumppanien kesken sovittuja lisätietoja.

Koska lasku voi koostua useasta erillisestä asiakirjasta, ei varsinaisessa laskussa tarvitse olla kaikkia arvonlisäverolain vaatimia merkintöjä. Merkintätiedot tulee kuitenkin selvittää varsinaisen laskuun liittyvistä muista asiakirjoista, jolloin riittää varsinaisella laskulla oleva viittaus asiakirjasta löytyvään tietomerkintävaatimukseen. Mikäli lasku koostuu useammasta asiakirjasta, tulee kaikki asiakirjat löytyä sekä myyjän että ostajan kirjanpidosta. (Verohallinto, 2019)

Myös niin sanottu kauppalasku eli commercial invoice ja maksuun tarkoitettu lasku voidaan yhdistää. Tällöin laskun tulee täyttää molempien laskujen laskumerkintävaatimukset.

Itse lasku ja laskun pakolliset merkinnät voivat olla ilmoitettu kielivapaasti millä tahansa kielellä. Verohallinnolla on kuitenkin oikeus suorittaman valvontansa yhteydessä vaatia, että lasku käännetään Verohallinnon pyytämälle kielelle. Laskun antotapa voi olla sähköinen tai paperinen lasku, mikäli vastaanottaja antaa siihen suostumuksensa. EU-maissa on yhtenäiset ehdot sähköiselle laskutukselle eikä maiden tule asettaa erityisiä edellytyksiä. Lisäksi huomattavaa on, ettei laskua tarvitse erillisesti nimetä laskuksi vaan riittää, kun asiakirja sisältää kaikki laskulta vaadittavat tiedot.

Jokainen lasku tulee olla kiistatta yksilöitävissä ja näin ollen laskussa on oltava juokseva laskutunniste. Laskulla tulee olla myös laskun antamispäivä, eli päivämäärä, jolloin lasku on kirjoitettu, toimitettu tai tulostettu. Itselaskutettavissa laskuissa tunnisteiden tulee olla myyjällä aukottomassa sarjassa. On suositeltavaa, että tällöin ostaja laatii laskut myyjäkohtaisin juoksevien tunnisteiden sarjoissa. Itselaskutuksesta on kirjattava laskulle tieto siitä, että lasku on itselaskutuksena laadittu. (Verohallinto, 2019)

Laskun nimi ja osoitetiedot tulee merkitä sekä myyjän että ostajan osalta. Nimitiedot tulee esittää siinä muodossa ja sillä tarkkuudella, ettei sekaantumisen mahdollisuutta toiseen elinkeinoharjoittajaan ole. Nimen tulee olla esitetty sen virallisessa muodossa, vain pienet yritysmuodon tunnisteiden lyhenteiden sijoittelun erotukset sallitaan. Osoitetiedot tulee täyttää molempien osapuolten osalta täydellisenä. Mikäli myyjällä on useampi toimipaikka tai muu osoitetieto, voi myyjä valita näistä käytössä olevista osoitteista haluamansa osoitteen, jota käytetään laskun tiedoissa. Ostajan osoitteena voidaan käyttää myös postilokero- tai postinumero-osoitetta ja lasku voidaan osoittaa myös kolmannen osapuolen osoitteeseen, kuten esimerkiksi tilitoimistoon tai isännöitsijälle. Mikäli lähetysoitteena käytetään jotain muuta kuin ostajan osoitetta, voidaan ostajan osoite merkitä laskutiedoissa johonkin muuhun kenttään. (Verohallinto, 2019)

Myydyt palvelut ja tavarat voidaan laskuttaa samalla laskulla, kunhan palveluiden tyyppi on ilmoitettu. Mikäli tavaroiden kuvauksessa käytetään sanallisen kuvauksen sijasta koodimerkintöjä, tulee tarkastajalla ja viranomaisilla olla käytettävissä koodiselitteet. Selitteeksi kelpaavat myös viitteet erilliseen kirjalliseen asiakirjaan kuten tilaukseen, sopimukseen tai tuoteluetteloon. Mikäli viittauksessa käytetään tuoteluetteloon perustuvaa laskusisältötietoa, on luettelon löydyttävä sekä vastaanottajan että toimittajan hallusta. Palvelujen laajuus, esimerkiksi tuotteen vuokra-aika, tulee ilmoittaa erillisenä merkintänä, ellei tieto tule tuotteen kuvauksesta esille. Jos myytävät palvelut ovat sähköisiä palveluita, tulee tämän ilmetä laskun palvelutyyppin kuvauksessa.

Jotta arvonlisävero voidaan kohdentaa oikein, on laskulta tultava ilmi palvelun suorituspäivä, tavarantoimituspäivä tai ennakkomaksun maksupäivä. Mikäli päivämäärää ei voida ilmoittaa päivän tarkkuudella, tulee laskulta ilmetä laskutuksen kohdekuukausi tai laskutusajanjakso. Jatkuvaluonteisissa toimituksissa tavarat ja palvelut katsotaan toimitetuiksi kunkin

kalenterikuun päättyessä. Suoritus- tai toimituspäivää ei tarvitse ilmoittaa erikseen silloin, kun laskutuspäivä on sama kuin suoritus- tai toimituspäivä. Ennakkomaksujen merkinnät ovat joustavampia eikä niiden merkitsemistä ehdottomasti vaadita. Loppulaskulta on kuitenkin tultava ilmi toimitus- tai suorituspäivä edellä mainitun tiedon mukaisesti. Kaikkien uusien kuljetusvälineiden myyntilaskuissa tulee olla kuljetusvälineen myyntipäivä ja käyttöönottopäivä. Lisäksi maakuljetusvälineistä tulee ilmoittaa teho tai moottorin iskutilavuus sekä tieto maa-aluksella ajetuista kilometreistä. Vesi- ja ilma-aluksesta tulee ilmoittaa käyttöaika tunneissa. (Verohallinto, 2019)

Huomattavaa on, että kansainvälisessä laskutuksessa kaikkiin muutoslaskuihin, joissa ostaja on verovelvollinen, on annettava uusi lasku. Kotimaisen käytännön viittausvaatimus korjattavaan laskuun ei siis päde kaukomyynissä, yhteisömyynissä tai rajan ylittävissä myynissä. Myöskään Verohallinnon määrittämät kevennetyt laskumerkintävaatimukset eivät ole käyttökelpoisia kansainvälisessä laskutuksessa. (Verohallinto, 2019)

Arvonlisäverovelvollisuuteen liittyviä merkintävaatimuksia on asetettu useita. Laskuissa tulee ilmetä aina myyjän arvonlisäverotunniste. Mikäli lasku sisältää käännetyn verovelvollisuuden perusteista myyntiä tai laskuun kohdistuu tavaroiden tai palveluiden yhteisömyyntiin, on myös ostajan arvonlisäverotunniste ilmoitettava. (Verohallinto, 2019)

Laskulta on selkeästi erotuttava palvelun tai tuotteen yksikköhinta, määrä ja veron peruste, eli hinta ilman veroa sekä laskun kokonaissumma. Tavaroiden myynti EU:n ulkopuolelle on verotonta ja tällaisista myynneistä tulee aina tehdä vienti-ilmoitus. Poistumisvahvistetulla vienti-ilmoituksella yritys osoittaa arvonlisäverottoman myyntinsä perusteen. (Yrittäjät.fi, 2014.) Tällöin laskulle lisätään tieto siitä, että laskun sisältämä arvonlisävero on ALV 0 %. Ilmoitusmuoto on vapaa, kunhan tieto on yksiselitteisesti saatavilla.

Yhteisömyynissä veron määrä ilmoitetaan siinä EU-maan valuutassa, jossa myynti tapahtuu. Mikäli valuutta ei ole euromääräinen, käytetään viimeisintä Euroopan keskuspankin ilmoittamaa myyntikurssia. Veron määrää tai verokantaa ei kuitenkaan saa mainita siinä tapauksessa, jos myyjää ei ole merkitty arvonlisäverorekisteriin.

Hinnanalennukset ja muut maksuehtoihin perustuvat alennukset tulee ilmoittaa laskulla siten, että kummankin eräpäivän mukainen loppusumma on esitetty. (Verohallinto, 2019)

Kuten yllä on mainittu, on yhteisöostojen laskulla mainittava myyjän VAT-numero. Euroopan Unioni ylläpitää järjestelmää, josta kaikki Euroopan Unionin maihin sekä Pohjois-Irlantiin rekisteröityneet elinkeinoharjoittajat voidaan tarkistaa. Järjestelmän nimi on VIES-järjestelmä tai suomeksi ALV-tietojen vaihtojärjestelmä tai VAT-numeron tarkistus.

3.2 Kauppalasku

Kauppalasku on kansainvälisesti tunnettu laskumuoto, joka on käytössä myös Euroopan vienti- ja tuontikaupassa. Kauppalasku on asiakirja tullia varten, josta selviää tavaran arvo ja jonka perusteella määritetään maksettavat verot ja tullimaksut. Maksuun velvoittava lasku ja kauppalasku voidaan yhdistää yhdeksi laskuksi. Tällöin laskun tulee täyttää molempien laskujen laskumerkintävaatimukset. Käytännössä tämä tarkoittaa laajemman laskun laatimista, sillä osa merkintävaatimuksista on yhtäläisiä sekä maksuun velvoittavassa laskussa kuin kauppalaskussa, mutta kauppalaskuun vaaditaan lisäksi tietoa tavaran arvosta ja muita tullaukseen liittyviä tietoja.

Liitteessä 1 on kerätty ohjeistus kauppalaskun laatimista varten. Usein kauppalasku laaditaan yrityksen oman toimisto- ja asiakirjatyön ohella eikä sitä ulkoisteta taloushallintopalveluiden mukana. Näin ollen tilitoimistojen reskontrapalvelujen tuottajat usein käsittelevät ennemminkin ostoreskontraan saapuvia yhdistettyjä maksu- ja kauppalaskuja.

3.3 Kansainväliset merkintälausekkeet

Yhteisö- ja vientikauppaa harjoittavia elinkeinotoimijoita sitoo ilmoittamisvelvollisuus. Yhteisömyyntien ja -hankintojen valvontailmoitusten lisäksi tulee tehdä vientikauppaan liittyvät neljännesvuosittaiset yhteenvetoilmoitukset eli ESL-ilmoitukset. Tämän lisäksi ulkomaankaupan tilastotietojen ilmoittamisvelvollisuus hoidetaan Intrastat-ilmoituksella. (Verohallinto, 2019)

Näitä ilmoittamiseen vaadittavia tietoja kerätään elinkeinotoimijoiden toimintaan liittyviltä tositteilta, jollaisena lasku toimii. Laskulle tulee merkitä selvästi mitä arvonlisäverokäsittelyä

laskuun sovelletaan. Nämä merkinnät hoidetaan erilaisin merkintälausekkein, jotka on esitelty liitteessä 2.

Olen koonnut liitteen 2 pikaohjeen reskontratyöhön perehdytyksen tueksi ja harjoittelijan muistilistaksi. Tavoitteena oli listata yleisimmin laskuilla näkyvät merkintälausekkeet, josta voidaan nopealla silmäyksellä tarkistaa vaadittu kirjausmuoto. Pikaohje on palvellut tarvetta hyvin. Ohjeen avulla harjoittelija on nopeuttanut omaa työskentelyään sekä myyntilaskujen laatiminen on helpottunut. Ohje on myös antanut harjoittelijalle varmuutta omaan työskentelyyn ja näin toiminut hyvänä oppimisen apuvälineenä.

Reskontratyöskentelyssä haastetta laskun tulkitsemiseen tuo kielivapaus yhteisökaupan laskuilla. Näissä tapauksissa internetin käänkössivustot ovat auttaneet laskun tulkitsemisessä. Olen työssäni myös huomannut, että lausekkeiden sijoittelussa ja ilmaisutavoissa on myös maakohtaisia eroja. Erityisesti eteläeurooppalaisten maiden laskut ovat poikenneet ulkonäöltään ja rakennejärjestelyltä Suomessa totuttuun muotoiluun nähden. Pääsääntöisesti kuitenkin tarvittavat tiedot on kuitenkin laskulta aina löytyneet.

3.4 Kansainväliset laskuformaattit

Verkkolaskuformaatti tarkoittaa verkkolaskun esitystapaa. Tämä näkyy käyttäjälle esimerkiksi verkkolaskun ulkomuotona. Verkkolaskuoperaattorit välittävät tällä hetkellä useampaan formaattiin perustuvia laskuja. Suomessa käytetyin verkkolaskuformaatti on Finvoicein eri versiot, joista uusin 3.0. vastaa myös Eurooppa-normin asettamia säädöksiä (Valtionkonttori, 2021).

Kansainvälisesti suosituin formaatti on PeppolBIS 2.0. ja 3.0. Näistä päivitetty 3.0. versio myöskin tukee Eurooppa-normin asettamia vaatimuksia. Näiden lisäksi usealla maalla on omat laskuformaattit käytössä. Eurooppa-normi edistää näiden formaattien yhdistymistä, jotta voidaan varmistua, että kaikilta laskuilta löytyvät vaadittavat tiedot oikeassa muodossa.

Pääosin taloudenhallinto-ohjelmistoyritykset pysyvät tässä ajan tasalla ja päivittävät ohjelmistojaan vastaamaan muuttuvia vaatimuksia. Tämän ansiosta vähintäänkin tunnetuimpien järjestelmien käyttäjät eivät päädy tilanteeseen, että ohjelma ei hyväksyisi

uuden formaatin mukaisia ostolaskuja tai näiden vaatimustasojen mukaisia myyntilaskuja ei pystyisi laatimaan.

3.5 Päätelmät

Euroopan Unionin asema kansainvälisenä kauppakumppanina on merkittävä. EU on toiminut kansainvälisesti isossa asemassa maailmanlaajuisen kauppajärjestelmän rakentamisessa, johon laskumerkintävaatimukset osaltaan sisältyvät. Covid19 -pandemian vuoksi vuonna 2020 tavarakauppa EU:n ja yhteistyökumppaneiden välillä vähentyi, mutta tästä huolimatta Euroopan Unioni on kyennyt säilyttämään vahvan asemansa. (Europarl, 2021).

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Euroopan Unionin vahva asema ja EU:n yhteisökaupan sääntöjen luoman osto- ja myyntitoimintojen konkretisoituminen helpoksi kaupankäynniksi yli maarajojen, näkyy kotimaisten yritysten reskontrissa kansainvälisten laskujen määrän kasvuna.

Näen kansainvälisten käytäntöjen yhtenäistymisen olevan hyvässä kehitysvauhdissa ja uskon, että seuraavan kymmenen vuoden aikana käytännöt saadaan täysin samankaltaisiksi ainakin suurimpien ja keskeisten kauppakumppanien kanssa. Kaikkia tämä muutos ei varmastikaan ilahduta. Tällaisten tahojen joukossa on kansainväliset jättyyritykset, jotka ovat käyttäneet paljon resursseja ja rahaa luodakseen omat yrityskohtaiset ohjelmistot ja käytännöt.

4 Kansainvälinen maksuliikenne

Kansainvälinen maksuliikenne terminä pohjautuu perinteiseen maksuliikenteen käsitteeseen. Kansainvälisessä maksuliikenteessä rahaliikenteen toiminta ylettyy laajemmalle alueelle ja lisäksi suorituksia maksetaan useammin eri valuutoissa kuin mitä kotimaan maksuliikenteessä. Huomioitavaa on, että myös sellaiset kotimaan sisällä maksettavat maksut, joiden valuutta on joku muu kuin euromääräinen, käsitellään ulkomaanmaksuina.

Yrityksellä voi olla käytössä yksi tai useampi pankkitili, jolta maksuja tehdään. Suomessa pankkitilit ovat pääosin EUR-valuuttaisia tilejä. On kuitenkin mahdollista avata useampiakin

eri valuutassa olevia tilejä ja halutessa kaikilta avatuilta tileiltä voidaan maksuliikennettä hallinnoida. Suosituimpia valuuttatilejä Suomessa on USD, SEK, NOK ja GBP.

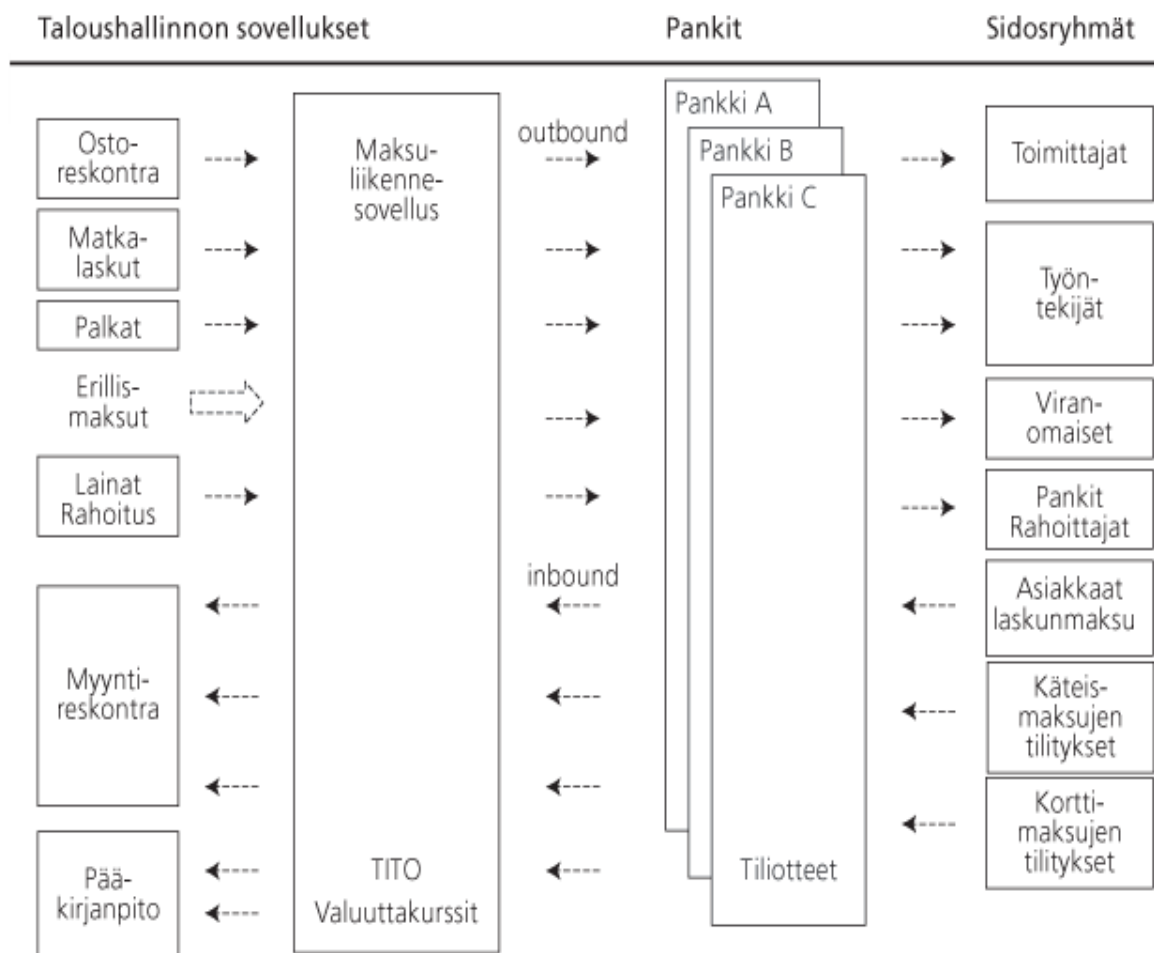
Valuuttamääräisiä maksuja voidaan lähettää myös EUR-tililtä, mutta tällöin valuuttamaksuista maksetaan erillisen hinnaston mukaisesti ja suorituksesta veloitetaan suorituspäivän mukaisen valuuttakurssin perusteella. Yritys voi välttää valuutanvaihdosta aiheutuvat kurssitappiot avaamalla valuuttatilin. Tätä suositellaan tehtäväksi silloin, kun yrityksellä on tasaisesti kyseisen valuuttakaupan mukaista toimintaa.

Yksi näkyvimmistä eroista kansainvälisessä maksuliikenteessä on vaadittavien pankki- ja maksutietojen täyttäminen ja niiden tarkkuus. Eri maiden väliset maksujärjestelmät vaativat teknisesti luettavalla kielellä syötettyjä tietoja, jotta maksut saadaan liikkumaan järjestelmien välillä automaattisesti. Mikäli tekninen luku ei onnistu, joutuu lasku manuaalikäsittelyyn, mikä tarkoittaa maksun viivästymistä tai maksun palautumista lähettäjälle sekä mahdollisesti myös lisäkuluja.

Tilitiedot, BIC/SWIFT-koodi sekä eri maiden sisäisessä käytössä olevat koodit ovat avainasemassa olevia tietoja, jotta maksut siirtyvät järjestelmässä eteenpäin saajan pankkitilille asti. Koska tiedot eri maiden välillä saattavat poiketa toisistaan hyvinkin paljon, on tässä työssä keskitytty käsittelemään vain yleisimmin käytössä olevia maksutietoja.

Sähköisissä taloudenhallintaohjelmissä olevien yritysten maksuliikennettä hoidetaan pääsääntöisesti taloudenhallintaohjelmasta käsin. Pääsääntöisesti taloushallinto-ohjelmiin on rakennettu integroitu yhteys pankkiohjelmiin, joten sekä maksutiedostojen lähetys että vastaanotto tiliotteineen onnistuu yhden ohjelman kautta. Tämän hyvänä puolena on se, että taloushallinnon muut moduulit, kuten osto- ja myyntireskontra, ovat suorassa yhteydessä pankkiliikennetietojen kanssa. Näin prosessista saadaan mahdollisimman suora ja sitä pystytään tehostamaan automaation avulla, kuten kuvassa 2 havainnollistetaan.

Kuva 2. Maksuliikenneprosessi. (Lahti, Salminen, 2014, s. 118)

Maksuliikenteen hallinnassa ulospäin lähtevillä maksuilla on usein suurin väärinkäytön riski. Koska ostoreskontrassa volyyymiä voi olla todella paljon ja yksittäistenkin laskujen summat suuria, pyritään riskiä pienentämään käytännöllä, että eri henkilöt hallinnoivat maksuja ja toimittajarekisteriä sekä tilitetietoja. (Lahti & Salminen, 2014, s. 120)

Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista ja nykyään monet taloudenhallinto-ohjelmat luovat automaattisesti laskun tietojen perusteella toimittajakortteja. Tällaisissa tapauksissa kuitenkin ohjelmisto kerää usein myös lokitietoja siitä, kuka laskun tai toimittajakortin tietoja on muokannut.

Kansainvälisen maksun tekemiseen vaaditaan aina vastaanottajan tilitiedot. Tilinumero voi olla joko kansainvälinen IBAN-muotoinen tai kansallinen BBAN-muotoinen, joka on yhä käytössä monessa maassa. SEPA-maksuissa vaaditaan kuitenkin aina tilinumero IBAN muotoisena. IBAN-tarkistus voidaan tehdä esimerkiksi iban.com -palvelussa, joka kattaa tällä

hetkellä 75 maan IBAN-tietokannat. IBAN-tilinumeron ja saajan yhteyttä ei kuitenkaan voi palvelun avulla tarkistaa, vaan haun tulokset esitetään kuvan 3 mukaisesti.

Kuva 3. IBAN-tilinumerohaun tulos.

NO8330001234567 is VALID 		 Report Incorrect		
<ul style="list-style-type: none"> Account Number check digit is correct IBAN Check digit is correct IBAN structure is correct IBAN Length is correct 				
Bank details				
BANK	Sparebanken Sør			
BIC	SPSONO22			
BRANCH				
ADDRESS	Radhusgt. 7-9			
CITY	Kristiansand S.			
ZIP	4662			
COUNTRY	Norway (NO)			
SEPA Schemes support				
SCT	SCT-inst	SDD CORE	SDD B2B	SCC
				

Tilinumeron lisäksi vaaditaan myös joko pankin tunnistava BIC- tai SWIFT-koodi tai sen korvaava clearing-koodi. Mikäli maksun ohjaamisessa käytetään clearing-koodia, on pakollista laittaa mukaan myös vastaanottajapankin nimi- ja osoitetiedot.

Käytännön kautta eteen tullut ongelma on opettanut, että annettuja maksutietoja myös nimen ja osoitteen kohdalla tulee seurata kirjaimellisesti, vaikka annetussa ohjeistuksessa olisikin selkeä kirjoitusvirhe. Työtehtävissä on tullut esille tapaus, jossa oli maksuohjeessa

ilmiselvä kirjoitusvirhe. Maksua tehdessä ja tietoja syötettäessä pankkiohjelmaan virhe korjattiin. Maksu laitettiin matkaan mutta se palautuikin maksun lähettäneen yrityksen tilille vastaanottajapankin taholta parin viikon kuluttua. Maksun palautumista lähdettiin selvittämään ja ilmeni, että maksunsaajan pankkitilin avauksen yhteydessä yrityksen nimi oli kirjoitettu väärin latinalaisin kirjaimin. Tämä virhe tuli toistaa myös maksutietoa syötettäessä, jotta järjestelmä vastaanottajapankin päässä tunnistaa ja voi välittää maksun saajan tilille. Maksu saatiin läpi, kun tiedot syötettiin kirjoitusvirheen kera järjestelmään.

Toisessa tapauksessa Kiinaan suuntautuneessa maksussa maksu kyllä meni perille, mutta sitä ei voitu hyväksyä. Lasku oli saapunut toimittajan taholta nimellä XX, mutta maksu pyydetiin ohjaamaan yritykselle XY. Kun lasku oli saapunut järjestelmään, oli toimittajakortin taakse kirjautunut saapuneeksi lasku toimittajalta XX, mutta pankkitietoihin kirjautui yrityksen XY tiedot. Tätä ei ollut huomattu, maksu maksettiin ja toimittajalta tuli kuittaus saapuneesta maksusta ja tieto, että tavara voidaan lähettää. Tämän jälkeen kuitenkin toimittaja otti uudestaan yhteyttä kertoen ongelmasta, etteivät he voi kohdistaa maksua oikein koska saajan nimi on väärä vaikkakin raha näkyi tilille saapuneena. Jotta tavara saatiin liikkeelle, piti ensin maksettu summa palauttaa ja laittaa uudestaan maksuun korjatuilla tiedoilla. Tästä opimme, että automaatio on todella kätevä apuri, mutta ei aukoton.

Kaikista valuuttamaksuista syntyy yleensä pankkikuluja sekä vastaanottajan että lähettäjän päässä. Yleisessä käytössä on, että molemmat tahot maksavat omassa pankkipäässä syntyvät kulut. Tällöin käytetään kulukoodia SHA. Maksulle on kuitenkin mahdollista sopia myös muu käytäntö kulujen maksamisesta lukuun ottamatta Euroopan talousalueen maksuja kaikissa valuutoissa. Näiden maksujen kulujako on aina pakollisesti jaettu molemmille tahoille eli kulukoodi on SHA.

Kuluja voidaan myös sopia maksettavaksi niin, että vastaanottaja tai lähettäjä maksaa kaikki aiheutuvat kulut. OUR-kulukoodilla kulkevat maksajan maksettavat kulut ovat kuitenkin sellaisia, että mikäli maksu kulkee useamman pankin läpi eli käytännössä clearing-koodin läpi, voi tieto maksusopimuksesta jäädä ensimmäiseen pankkiin eikä maksumääräys säily täysimääräisenä. Tällöin voidaan sopia kulujen maksamisesta jälkeenpäin. Yleensä OUR-koodin käyttöä voidaan perustella esimerkiksi kululaskuissa tai viranomaismaksuissa. BEN-koodilla maksettavat maksut hyväksytään vain ETA-alueen ulkopuolelle menevissä maksuissa eikä valuutalla ole tämän kulukoodin maksuissa väliä.

Pankit eivät kuitenkaan saa suorittaa maksupalvelulain vastaisia palkkioperintoja ja palvelumaksuja. Näin ollen, vaikka osapuolet olisivat keskenään sopineet tähän kategoriaan osuvia käytäntöjä, eivät nämä maksukoodit mene pankissa läpi vaan maksut hylkääntyvät automaattisesti ja niistä välitetään joko konekielinen maksupalaute tai vaihtoehtoisesti annetaan ilmoitus verkkopankissa.

Myös kansainvälisessä maksuliikenteessä voi lähettää ja vastaanottaa valuuttamääräisiä pikamaksuja. Tällöin maksu on yleensä perillä yhden pankkipäivän kuluessa. Usein pankit veloittavat tästä korkeamman hinnaston mukaisesti. Mikäli laskulla kuitenkin on puutteellisia tietoja eikä maksua saada automaattisesti siirtymään, joutuu maksu manuaaliseen käsittelyyn, mikä viivästyttää maksun perille saapumista.

Eri mailla on myös omanlaisia vaatimuksia mitä tietoja maksua syötettäessä tulee antaa. Esimerkiksi Venäjälle suunnatuissa ruplamaksuissa tulee saajan tietoihin syöttää myös maksunsaajan verokoodi sekä niin sanottu maksuaihekoodi, VO-koodi. Maksun saaja on velvollinen ilmoittamaan VO-koodin maksutietojen yhteydessä.

Vastaavanlaisesti sisäänpäin ohjattavien kansainvälisten maksujen ohjeistus tulee antaa huolella. Yritys voi pyytää omasta pankista tarkat tiedot maksuohjeistusta varten. Ohjeistus on hyvä lisätä laskulle aina laskun valuuttasumma huomioiden. Mainitut Venäjältä saapuvat ruplissa liikkuvat maksut vaativat usein tarkimmat ohjeistukset, kuten tässä Danske Bankin maksuohjeessa havainnollistetaan.

Kuva 4. Pankkitilin ja maksuohjeen ilmoittaminen myyntilaskulla.

Ulkomailta saapuvien euromääräisten maksujen ohjaaminen Danske Bankissa olevalle tilille.

Please pay EUR amounts via the EBA or TARGET to our account number
Flxx8xxxxxxxxxxxxx with Danske Bank A/S, Finland Branch.
SWIFT address/BIC code: DABAFIHH.

Ulkomailta saapuvien valuuttamääräisten maksujen ohjaaminen Danske Bankissa olevalle tilille.

Please pay via **SWIFT** to our account number
Flxx8xxxxxxxxxxxxx
with Danske Bank A/S, Finland Branch. SWIFT address/BIC code: DABAFIHH.
Please pay cover according to DABADKKK's standard settlement instructions.

Venäjältä saapuvien ruplamaksujen ohjaaminen Danske Bankissa olevalle tilille.

Please pay in favour of ..... [client name] acc ..... [client's account]
at Danske Bank A/S, Finland Branch [SWIFT address/BIC code: DABAFIHH],
via the RUB acc 30111810800013283059 maintained by Danske Bank,
Copenhagen, Denmark [DABADKKK] with ZAO UniCredit Bank, Moscow, Russia,
[IMBKRU MM], INN 7710030411, BIK 044525545, c/a
30101810300000000545.

Vaikka Venäjän pankkiliikenteen maksutiedot ovat hyvin tarkkoja, olen käytännössä huomannut, että järjestelmä on organisoitu toimivaksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi. Venäjälle suuntautuviissa maksuissa tai sieltä saapuvissa suorituksissa on harvoin mitään ongelmia.

Kaikista eniten omakohtaisesti olen törmännyt haasteisiin Kiinan maksujen kanssa. Näitä selvitystä vaatineita tapauksia on ollut sekä saapuneissa ostolaskuissa että maksun läpi saamisessa. Eniten epäselvyyttä on aiheuttanut laskuille kirjattujen maksutapojen esittäminen. Tästä johtuen maksutilanteessa tai toimittajakorttia täyttäessä on ollut epävarmuutta mitä niistä tulee maksun yhteydessä esittää.

Pääsääntöisesti kuitenkin on ollut niin Kiinan maksuissa kuin muissakin valuuttamaksuissa riittävä tieto, kun vastaanottajapankin tiedot annetaan.

Kiinan laskujen valuuttamuodossa voi joskus tulla vastaan valuuttakoodi RMB.

Kuva 5. RMB valuuttakoodi laskulla. (n.d)

INVOICE

For the attention of

Date: 2020-7-21

Matter Name:

Content	Amount
Translation Fee	RMB 300.00
VAT	/
Total Amount	RMB 300.00

1. Payment is due upon receipt of this invoice
2. Please remit the amount specified above to the following account:

Pankkiohjelmat eivät kuitenkaan tunnista tätä eikä kyseistä valuuttakoodia ohjelmistoista löydy. Kiinan valuutalla on kaksi nimeä, yuan tai juan eli CNY ja renminbi eli RMB. ISO 4217 -standardin mukaisesti Kiinan valuutan virallinen kansainvälinen lyhenne talous- ja rahaliikenteessä on CNY. RMB eli renminbi on kuitenkin myös Kiinan virallinen valuutta, kun puhutaan yleisesti kaupankäynnistä.

Virallisesti laskut tulee ilmoittaa CNY valuutassa. Välillä kuitenkin Kiinassa toimivilta yrityksiltä saapuu ISO-standardin vastaisia RMB valuuttayksikön muotoisia laskuja, kuten kuvan neljä lasku. Nämä kuitenkin voidaan omaan järjestelmään tallentaa ja maksaa CNY valuuttakoodin mukaisesti.

Valuuttamaksujen siirtymiseen maksajalta saajan tilille ei ole olemassa kiinteää aikataulua. Siirron keston vaikuttavat maakohtaiset sekä vastaanottajan ja lähettäjän pankkikohtaiset käytännöt. Lisäksi on huomioitava mahdollinen lisäaika, jos maksu joutuu manuaaliseen käsittelyyn. Voidaan kuitenkin yleisesti arvioida, että mikäli kaikki sujuu molemmissa pankkipäissä nopeasti ja maksu ohjautuu automaation avulla koko prosessin läpi, on maksu kahdessa pankkipäivässä vastaanottajan tilillä. Käytännössä todettua kuitenkin on, että

joskus maksun perille saapuminen kestää useamman pankkipäivän. Ja mikäli on käynyt niin, ettei maksu mene läpi, on suoritus palautunut lähettäjän pankkitilille kahden viikon kuluttua maksun lähettämisestä. Tämä on varsin pitkä aika, eritoten silloin, jos maksu on lähetetty korjattuna liikkeelle ja se on palautunut toistamiseen. Näin maksu on myöhästynyt jo alkuperäisestä maksuajankohdasta noin kuukauden.

Liitteen kolme pikaohje kansainvälisten laskujen tarkastamiseen ja maksamiseen on tehty maksuhallintalaisen työn tueksi, josta voidaan pikaisella silmäyksellä tarkistaa tai kerrata menettely. Ohjeeseen on kasattu ylempänä kerrotut tiedot laskumerkintävaatimuksista ja kansainvälisten maksujen maksamisesta muistilistan tapaan.

4.1 Maiden sisäisessä käytössä olevat pankkitilit

Joskus pelkästään laskun maksuohjeita ei voi suoraan noudattaa joko käytännön takia tai tiedoissa ilmoitetun virheen takia. Eteeni on tullut tapaus, jossa laskun maksutiedoissa on ohjattu maksu Englantiin. Tuolloin maa kuului vielä EU:hun, joskaan sillä ei maksun suhteen ole merkitystä.

Lasku käsiteltiin normaalin käytännön mukaisesti. Tämän jälkeen maksu lähti taloudenhallintaohjelmasta eteenpäin pankkiohjelmiaan, mutta pankista tuli konekielinen hylkäys. Hylkäysraportin virhekoodi ilmoitti tilinumerossa olevasta virheestä. Tilitiedot tarkistettiin laskulta ja maksua yritettiin uudestaan, mutta virhe toistui. Tämän jälkeen toimittajaan otettiin yhteyttä, pankkitiedot tarkistettiin toimittajan taholta ja todettiin paikkaansa pitäväksi. Toimittaja oli hämillään ilmoitetusta ongelmasta ja pyysi vielä kerran koittamaan maksua. Maksu laitettiin jälleen matkaan, mutta hylkäys tuli uudestaan.

Ryhdyin selvittämään ongelmaa. Koska laskulla ei ollut annettu pankin nimitietoja ja muutenkin annetut tiedot olivat niukanlaiset, kesti hetken ennen kuin pystyin yhdistämään tilin oikeaan pankkiin. Selvisi, että henkilöllä oli käytössä tili, jonne hyväksyttiin vain Faster Payments, CHAPS ja BACS maksuja. Nämä kaikki ovat käytössä vain Yhdistyneiden Kuningaskuntien sisäisessä maksuliikenteessä eikä niihin pysty tekemään perinteisiä SEPA- tai valuuttamaksuja. Tieto avatun pankkitilin luonteesta tuli lopulta yllätyksenä myös toimittajalle. Tämä maksu oli kuitenkin ensimmäinen maksu, jota kyseiselle tilille yritettiin Yhdistyneiden Kuningaskuntien ulkopuolelta tehdä, joten asia ei ollut tullut aiemmin esiin.

Kyseessä oli pieni markkinointialan toimija, joka itse hallinnoi omaa taloushallintoaan eikä ollut osannut tätä huomioida tilin avauksen yhteydessä.

On siis mahdollista, että eritoten pieniltä toimittajilta tulee laskuja virheellisin maksutiedoin. Syynä voi olla väärin avattu pankkitili, kuten yllä, tai muu puutteellinen tieto, jota ei ole joko osattu esittää oikein tai tieto puuttuu vallan.

4.2 Kolmannen osapuolen maksuliikennemahdollisuudet

Ihmisten maksukäyttäytyminen on muuttunut pysyvästi. Maksun tapahtumista ei olla valmiita odottamaan eikä sen tekemiseen olla valmiita näkemään vaivaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että maksut halutaan tehdä vaivatta, paikkariippumattomasti kaikkina vuorokaudenaikoina vuoden ympäri.

Pankit ovat kehittäneet omia maksupalveluitaan, mutta markkinoille on ryminällä tullut myös täysin uusia kilpailijoita. Näitä ovat kolmannet osapuolet, jotka tarjoavat yrityksille instant payment -tyyppisiä maksupalvelumahdollisuuksia. Verkkomaksamisen lisäksi tämä trendi näkyy maksusovellusten suosion kasvussa lähimaksuja tehdessä. Tätä kutsutaan myös mobiilimaksamiseksi. Toimintaperiaate on usein sama eri palveluita verrattaessa. Palveluun luodaan tili ja tiliin yhdistetään oman pankkilaitoksen tarjoama maksuväline, useimmiten pankkikortti.

PayPal on tunnetuimpia markkinoilla käytetyistä maksupalveluista. Yritys on toiminut pitkään ja kasvattanut suosiotaan tasaisesti. Palvelu toimii jo yli 200 maassa ja tunnistaa 25 eri valuuttaa. Tämä onkin ollut yksi iso valtti, jonka avulla yritys on luonut tunnettavuuttaan ja luotettavuuttaan joustavana ja varmana kansainvälisenä maksupalveluna.

Lähimaksamisessa muita kansainvälisesti suosittuja maksupalveluita ovat muun muassa Stripe, ApplePay, GooglePay, WeChat Pay ja Venmo.

Kolmannen osapuolten tarjoamat joustavat maksupalvelut on otettu markkinoilla innolla vastaan. Erityisesti turismin kanssa työskenteleville yrityksille valuuttariippumattomien alustojen tarjoaminen yhtenä maksutapana on tuonut paljon hyötyjä yritystoimintaan.

4.3 Kryptovaluutta maksuliikenteessä

Valitsin kryptovaluutan yhdeksi opinnäytetyönaiheeksi syystä, että se on vielä melko tuntematon aihe käytännön tasolla yritysten maksuliikenteessä, ja halusin hieman selvittää minkälainen asema sillä tällä hetkellä on. Koska aihetta en vielä käytännössä ole päässyt omassa työkuvasani tekemään, enkä varmasti ihan heti pääsekään, päädyin hakemaan aiheesta tietoa. Tietolähteinäni käytin pääasiassa internetistä löytyviä sivustoja. Tämän jälkeen keskustelin aiheesta oman työpaikkani asiantuntijoiden kanssa.

Koska aihe on todella laaja, päädyin tähän opinnäytetyöhön kasaamaan lyhyen koosteen niistä johtopäätöksistä ja ajatuksista, joihin tiedonhaun lopussa olen päätenyt.

Kryptovaluutta maksuvälineenä on paljon puhuttava aihe. Osa kokee sen ehdottomasti tulevaisuuden maksuvälineenä, joka saattaa syrjäyttää jopa nykyisessä muodossa tunnettavat maksut. Osa puolestaan näkee kryptovaluutan hyvin epäilyttävänä ja epävakaana maksuvälineenä, jolla on pahanmainen kaiku rahanpesun välineenä.

Suomessa kuitenkin hyväksytään kryptovaluutta yhtenä virallisena maksuvälineenä. Tällöin yrityksen tulee rekisteröityä Finanssivalvonnan ylläpitämään rekisteriin ja sitoutua rahanpesulain velvoitteisiin. Verohallinto puolestaan katsoo virtuaalivaluutan käytön maksuvälineenä olevan osapuolten sopimukseen perustuvaa vaihtoa, jossa hyödykkeet eli tavarat tai palvelut vaihdetaan virtuaalivaluuttaan. Koska virtuaalivaluutalla on myös muita liiketoiminnan luonteita, joilla virtuaalivaluutta voi olla mukana yrityksen toimenkuvassa, on aina toiminnan luonteesta riippuvaa mihin tulolähteeseen toiminta kuuluu. (Verohallinto, 2020)

El Salvador on ensimmäisenä valtiona ilmoittanut hyväksyvänsä tunnetuimman kryptovaluutan, Bitcoinin, virallisena maksuvälineenä. Tästä johtuen myös maassa toimivat yritykset ovat veloitettuja lain voimaan astuessa veloitettuja vastaanottamaan Bitcoineja. Valtion päätös on aiheuttanut valtavasti keskustelua sekä kryptovaluutan puolesta että vastaan. (The Guardian, 2021) Itse jään suurella mielenkiinnolla seuraamaan lähtevätkö muut valtiot seuraamaan esimerkkiä. Kansainvälisen kiinnostuneisuuden perusteella kuitenkin näen suuren mahdollisuuden, että esimerkiksi on seuraajia odotettavissa.

Kryptovaluutta on ollut tähän mennessä käytössä lähinnä yksittäisten yritysten oman asettaman politiikan mukaisesti. Esimerkiksi JPMorgan pankissa on ollut jo pidempään käytössä oma US dollarin kurssiin sidottu kryptovaluutta, jolla on voitu käydä kauppaa vain JPMorganin sisällä. Tesla puolestaan hyväksyi hetken Bitcoineja ja Ebay on parhaillaan pohtimassa virtuaalivaluuttojen hyväksymistä yhdeksi käytössä olevaksi maksuvälineeksi. (Helsingin Sanomat, 2021). Muita tunnettuja kryptovaluuttaa maksuvälineenä hyväksyviä yrityksiä on mm. Microsoft, PayPal, Visa ja Starbucks.

Itse näen, että seuraavan kymmenen vuoden aikana kryptovaluutan käyttö tulee pysyvästi osaksi maksutapaa. Kryptovaluuttamarkkinoille ollaan Euroopan Unionin tasolla valmistelemassa tiukempia säädöksiä. Näissä säädöksissä tullaan puuttumaan kryptovaluuttojen ongelmakohtiin, esimerkiksi kryptovaluuttojen avulla tehtävään rahanpesuun ja kryptovaluutan aiheuttamiin ympäristöongelmiin. Ehkä sen myötä, kun säädökset saadaan asetettua ja voimaan, uskalletaan kryptovaluuttaa käyttää rohkeammin myös yritysten välisessä maksuliikenteessä.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyö on auttanut minua jäsentelemään omaa osaamistani ja syventämään vientikaupan tietämystäni. On ollut mielekästä, että olen pystynyt yhdistämään opinnäytetyöprojektini omaan työkuvaani. Lisäksi tekemäni opinnäytetyö on otettu lämpimästi vastaan omalla työpaikallani. Tämä on näkynyt työpaikkani antamassa kannustuksessa ja tuessa. Olen saanut opastusta opinnäytetyöhöni usealta eri kollegalta ja erityisen paljon henkistä tukea on antanut oma esimieheni.

Koen opinnäytetyöprosessin olleen kokonaisuudessaan opettavainen projekti erityisesti omien tavoitteiden hallinnoinnissa. Opinnäytetyön aihe löytyi helposti, sillä huomasin omassa työssäni kaipaavani syvempää tietotasoa kansainvälisestä maksuliikenteestä. Koska opinnäytetyöprojekti oli kokonaisuudessaan pitkä, kaksi vuotta, tapahtui opinnäytetyön sisällön rakentumisessa paljon muutoksia prosessin aikana. Tämä johtui osaltaan siitä, että omassa osaamisessa kehitys kulki eteenpäin nopeampaa kuin mitä opinnäytetyön tekeminen. Varsinkin projektin alussa valittu aihe tuntui lopulta turhalta

käsitellä, koska aihe ei ollut enää relevantti tai sen myötä oli noussut esiin kiinnostavampi aihe.

Opinnäytetyön teko on auttanut myös jäsentämään omia ajatuksia ja antamiani ohjeistuksia. Vaikka oma työnkuva tuntui tutulta ja hallitulta, huomasin, että tietoa on perehdytystilanteessa erityisen vaikea siirtää toiselle. Useamman kerran huomasin kaipaavani kirjoitettua ohjeistusta, sellaista, johon kaikkien on helppo palata kerta toisensa jälkeen. Kirjallinen ohjeistus on tärkeää, sillä esimerkiksi harjoitellessa eteen saattaa tulla vain harvakseltaan kansainväliseen maksuliikenteeseen liittyviä tilanteita eikä edellisellä kerralla läpi käyty asia välttämättä muistu mieleen tai tekijä on muutoin epävarma tilanteesta. Maksuliikenteessä kuitenkin hallinnoidaan usein suuria summia ja vastuu tekemisestä on huomattava, joten varma ote työhön on erityisen tärkeää. Koen, että opinnäytetyöni vastaa tähän kirjallisen ohjeistuksen tarpeeseen.

Oppimisprosessin kannalta katsottuna, opinnäytetyö lähti käyntiin hyvin. Aihe oli tarpeeseen perustuva, joten alkutyöskentely, tiedon hankinta ja työn suunnittelu sujui jouhevasti ja oli idearikasta. Oppilaitoksen puolelta asiaan tartuttiin saman tien ilmaistuani halun lähteä tekemään opinnäytetyötä ja työlleni nimettiin ohjaaja pikimmiten. Ohjaajani antama ohjauksen panostus on ollut minulle tärkeää. Vaikka prosessini on ollut pitkä ja ei kulkenut aluksi määritellyn aikataulun puitteissa, on saamani neuvot ja tuki ollut tasaista ja kannustavaa.

Opinnäytetyön aihe on valittu oman intohimon perusteella. Tämä aiheutti sen, että aloin vaatimaan opinnäytetyöltäni liian paljon, koska omat tavoitteeni oman oppimisen suhteen ovat hyvin korkealla. Valitsin aluksi käsiteltäviksi aihealueiksi liian suuria kokonaisuuksia. Sellaisia, joista jo yhdestä aihealueesta pystyisi kokoamaan oman opinnäytetyön. Tämä vaihe tuhlassi minulta paljon turhaa aikaa. Keräsin ja kasasin paljon tietoa, mutta samaan aikaan mitä enemmän tietoa tuli, aiheet ja koko työ paisui.

Havahduin tilanteeseen vasta liian myöhään enkä osaa näin jälkikäteen määritellä mikä oikeastaan oli se käännekohta, joka minut lopulta tilanteeseen herätti. Huomasin, että minulla oli kasattuna työtä varten suuri määrä tietoa ja materiaalia. Lisäksi minulla oli useampi ”raakile” ja portfolio työn idealista tehtynä, mutta kaikki nämä olivat lähteneet omille raiteilleen omaa kokonaisuutta kohti. Enkä ollut saanut mitään kunnolla valmiiksi.

Tässä vaiheessa otin opinnäytetyön tarkasteluun sisällön puolesta ja yksinkertaisesti tiputin aihealueita työstäni pois. Tätä tehdessäni ymmärsin myös tehneeni toisen virheen, joka yhtä lailla on aiheuttanut minulle tarpeetonta ajankäyttöä. Huomasin kasanneeni portfolionäytteitä väärällä käsittelytavalla. Tavalla, joka tässä tapauksessa ei ollut lainkaan tarpeen toteuttaa. Koska tietoperustassani on vahvana vaikuttajana työkokemuksen kautta saadut opit, olin aluksi panostanut tarpeettomasti etsiessäni faktatietoa sille kirjoittamalleni tiedolle, joka oli kertynyt minulle muuta kautta kuin opinnäytetyöhön aihetietoutta lukemalla tai katselemalla. Ymmärtäessäni tämän ja luopuessani kyseisestä kirjoitustavasta, alkoi työnäytteiden kerääminen sujua. Koko työ muuttui myös mielekkäämmäksi tehdä.

5.1 Työstä saatu palaute

Olen saanut opinnäytetyöstäni positiivista palautetta opiskelukavereilta ja kollegoilta. Työtä on kuvailtu hyvin jäsennellyksi ja selkeäksi tietopaketiiksi, jonka avulla alaa vähän tuntevakin henkilö ymmärtää prosessin kulun.

Pitkään alalla toiminut kollegani palaute kuuluu näin: ”Mielestäni työ oli selkeä ja kuvaa hyvin ulkomaanmaksujen ongelmat ja haasteet. Vastaavaa infoa olisin itsekin aikanaan kaivannut, ettei olisi niin yrityksen ja erehdyksen kautta tarvinnut oppia.”

Esimieheni kertoo antamassaan palautteessa, että työ vastaa maksuhallinnan tarpeeseen saada omaan työhön sovellettua teorian tietoa, jota tähän asti ei juuri ole ollut saatavilla. Tätä opinnäytetyötä tullaan käyttämään sekä perehdytyksessä että ihan jokapäiväisessä työssä osaamisen kartuttamiseen.

Opiskelukaverini kertoo palautteessaan työn olevan napakka ja täynnä asiaa. ”En siksi osannut sisältöön keksiä mitään. On siis juuri hyvä noin! Työstäsi on varmasti hyötyä monelle”.

Saamani palaute ilahdutti ja toivon, että tästä työstä moni löytää hyödyn. Olen myös todella kiitollinen saamastani tuesta sekä työni lukeneille henkilöille että niille, jotka ovat tietoaan ammentaneet ja kanssani keskustelleet opinnäytetyössä käsitellyistä aihealueista.

Opinnäytetyötäni tullaan jatkossa käyttämään työpaikallani uusien maksuhallinnan työntekijöiden perehdyttämiseen. Lisäksi työtä käytetään tiimin jäsenten jo olemassa olevan osaamisen vahvistamiseksi. Portfolioliitteet tallennetaan Teams-kanavalle tai yhteiseen verkkokansioon, josta ne ovat helposti löydettävissä ja sovellettavissa jokapäiväiseen työhön.

Lähteet

Danske Bank. (2020). *Pankkitilin ja maksuohjeen ilmoittaminen myyntilaskulla* [kuva]. Danske Bankin elektroniset maksut, sivu 17. Haettu 29.9.2021

https://www.danskebank.fi/PDF/fi/Yritysassiakkaat/Maksuliike/ELEKTRONISSETULKOMAANM_AKSUTFIKAYTTAJAOPASSP.pdf

Euroopan Keskuspankki. (2021). *What are instant payments?* Haettu 21.9.2021. osoitteesta https://www.ecb.europa.eu/paym/integration/retail/instant_payments/html/index.en.html

Euroopan Keskuspankki. (2021). *SEPA-pikamaksujen osuus kaikista tehdyistä SEPA-maksuista* [kuva] *What are instant payments?* 2021. Haettu 21.9.2021.

[https://www.ecb.europa.eu/paym/integration/retail/instant_payments/html/index.en.html]

Euroopan Komissio (2009). Haettu 26.8.2021 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52009DC0020&from=fi>

Euroopan Parlamentti. (2014). *Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi 2014/55/EU*. Haettu 5.9.2021 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0055&from=EN>

Europarl. (2021). Damen, Mario: *Euroopan Unioni ja sen kauppakumppanit*. Haettu 30.7.2021 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/160/euroopan-unioni-ja-sen-kauppakumppanit>

Helsingin Sanomat. (2021). *Ebay harkitsee virtuaalivaluuttojen hyväksymistä maksuvälineenä*. Haettu 2.9.2021 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000007956217.html>

Iban.com. (n.d.) *IBAN-tilinumerohaun tulos* [kuva]. Haettu 2.10.2021 <https://www.iban.com/>

Lahti S. & Salminen T. (2014). *Digitaalinen Taloushallinto*. Alma Talent Oy.

Lahti S. & Salminen T. (2014). *Maksuliikenneprosessi taloudenhallintaohjelman kautta* [kuva]. Digitaalinen taloushallinto, 2014.

The Guardian. (2021). *El Salvador's adoption of bitcoin as legal tender is pure folly*. Haettu 28.9.2021 osoitteesta <https://www.theguardian.com/business/2021/sep/24/el-salvador-adoption-of-bitcoin-as-legal-tender-is-pure-folly>

Valtionkonttori. (2021). *Eurooppa-normin mukaisten verkkolaskujen oikeellisuuden tarkistus alkaa huhtikuussa*. Haettu 27.8.2021 osoitteesta <https://www.valtiokonttori.fi/uutinen/eurooppa-normin-mukaisten-verkkolaskujen-oikeellisuuden-tarkistus-alkaa-huhtikuussa/>

Verohallinto. (2019). *Laskutusvaatimukset arvonlisäverotuksessa*. Haettu 19.7.2021 https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48090/laskutusvaatimukset_arvonlisaverotukses/?showVersionHistory=true

Verohallinto. (2020). *Virtuaalivaluuttojen verotus*. Haettu 2.10.2021 osoitteesta <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48411/virtuaalivaluuttojen-verotus3/>

Verohallinto. (2021). *Palvelujen ulkomaankaupan arvonlisäverotus*. Haettu 10.9.2021 osoitteesta <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48679/palvelujen-ulkomaankaupan-arvonlis%C3%A4verotus/>

Yrittäjät.fi (2014). *Vienti EU:n ulkopuolelle*. Haettu 4.9.2021 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/kansainvalistyminen/opas-kansainvalistymiseen/vienti-eun-ulkopuolelle-318946#>

Liite 1: Kauppalasku

KAUPPALASKU ELI COMMERCIAL INVOICE

Euroopan Unionin ulkopuolelle suuntautuvassa vientimyynnissä perinteisen laskumuodon lisäksi käytetään niin sanottua kauppalaskua. Kauppalasku on välttämätön vientikaupassa ja se toimii tulli-ilmoitusten perustana sekä tullimaksujen määrittäen.

Kauppalasku eli commercial invoice ja maksuun tarkoitettu lasku voidaan myös yhdistää. Tällöin laskun tulee täyttää molempien laskujen laskumerkintävaatimukset. Vaihtoehtoisesti kauppalaskun sijasta voidaan viennin yhteydessä käyttää proformalaskua sellaisissa tapauksissa, kun kauppalaskua ei saada.

Kauppalaskulla tulee olla seuraavat tiedot:

- Osapuolten (myyjä ja ostaja) täydelliset nimi- ja osoitetiedot. Mikäli laskulle lisätään maksuun tarkoitettut pankkiyhteystiedot, myös pankin nimi- ja osoitetiedot sekä täydelliset maksutiedot tulee esittää.
- Laskun päivämäärä ja juokseva laskutunniste.
- Mahdollinen ostajan viite, ostotilausnumero ja päivämäärä.
- Tavarankuljetuksen alkuperämaa sekä määrämaa.
- Tavarankuljetusta koskevat tiedot: kappalemäärä, tavarakollien määrä ja laji, paino tai pakkalista, koko, kuljetuksen reitti sekä kuljetustapa. Jotkut määrämaat saattavat vaatia myös tiedon siitä, kuka kuljetuksen hoitaa.
- Tavarankuljetuksen hintatiedot ja käytettävä valuutta sekä mahdolliset hinnanalennukset perusteineen sekä maksuehdot.
- Arvonlisäveron käsittelytavan kertova koodi tai lauseke.
- Tavarankuljetuksen tai palvelun toimitusehdot. Toimitusehdot tulee olla kansainvälisesti tunnustettuja, esim. Incoterms.
- Tavarankuljetuksen ja/tai palvelun määrä ja luonne.
- Määrämaan nimikkeistön mukainen tullitariffinimike.
- Yhteisömyynnissä myyjän ja ostajan ALV-tunnus
- Joissain määrämaissa vaaditaan viejän allekirjoitus
- Mikäli mahdollista, kannattaa laskulle myös lisätä tullimaksukoodi. Tämä nopeuttaa vientiä ja auttaa kulujen minimoinnissa.

Lisäksi määrämaan viranomaisten vaatimukset tulee ottaa kauppalaskun laatimisessa huomioon. Tällaisia vaatimuksia voivat koskea esimerkiksi sitä monenako kappaleena lasku on esitettävä, vaaditaanko laskuun allekirjoituksia tai laillisuuden vahvistuksia tai onko laskulla oltava vakuutus viejän alkuperämaata tai kaupan kokonaisarvoa koskien.

Liite 2: Merkintälausekkeet**Pikaohje osto- ja myyntilaskujen merkintälausekkeisiin**

Jotta laskun arvonlisäverokäsittely onnistuu lain asettamalla tavalla, tulee laskulta löytyä tieto arvonlisäveron käsittelytavasta. Käsittelytapa ilmaistaan laskulla merkintälausekkein. Puutteelliset laskumerkinnät saattavat johtaa siihen, ettei lasku ole arvonlisäverovähennyskelpoinen.

Tarkista aina, että yhteisökaupan ja vientikaupan laadittavalta myyntilaskulta tai vastaanotettavalta ostolaskulta löytyy arvonlisäveron käsittelytapaa ilmaiseva merkintälauseke. Huomioi, että EU:n sisällä ei ole kielipakotetta eli laskun ei tarvitse olla suomeksi tai englanniksi.

Vientimyynti ALV 0 % veroton myynti EU:n ulkopuolelle **tai** AVL 70 §
VAT 0 % Export of goods

Yhteisömyynti ALV 0 % yhteisömyynti **tai** AVL 72 a §
VAT 0 % Intra Community supply

Veroton myynti ALV 0 %, tavarankuljetus EU:n ulkopuolelle **tai** AVL 71 §
VAT 0 % Transport of goods outside the European Union

Käännetty verovelvollisuus Käännetty verovelvollisuus
Reverse Charge (VAT Directive Art 44)

Itselaskutus Itselaskutus
Selfbilling

Voittomarginaali Voittomarginaalijärjestelmä – käytetyt tavarat
Margin scheme – Second hand goods

Voittomarginaalijärjestelmä – taide-esineet
Margin scheme – Works of art

Voittomarginaalijärjestelmä – keräily- ja antiikkiesineet
Margin scheme – Collector's items and antiques

Voittomarginaalijärjestelmä – matkatoimistot
Margin scheme – Travel agents

Kolmikantakaupassa toinen myyjä (eli ensimmäinen ostaja) merkitsee laskulle:

Kolmikantakauppa Kolmikantakauppa sekä verotunniste ALV 0% **tai** AVL 63 g §
Triangulation, VAT 0 %

Liite 3: Kansainvälisen ostolaskun tarkastus ja maksu

Pikaohje kansainvälisen ostolaskun tarkastukseen ja maksuun

Ohjelma tunnistaa toimittajan yleensä tilinumeron perusteella ja kohdistaa saapuneen laskun kyseiseen toimittajaan. Mikäli toimittaja on uusi, perustetaan toimittaja tai tarkistetaan ohjelman automaattisesti luoma toimittajakortti.

Huomioi seuraavat asiat:

- Tarkista ja lisää toimittajan nimi- ja osoitetiedot
- Lisää ja tarkista toimittajan VAT tunnus
- Tarkista ja/tai täytä pankkitiedot
  - Käytä IBAN -tilimuotoa ja BIC/SWIFT-tunnistetta mikäli mahdollista. Tarvittaessa tarkista koodit.
  - Jos laskulla ei ole BIC-koodia käytetään clearing/routing -koodia.
  - Käytä vastaanottajapankin tietoja (ei välittäjäpankin). Pääsääntöisesti kv-maksuissa käytetään vastaanottajapankin tietoja. Yksiselitteistä ohjeistusta ei kuitenkaan voida antaa eri maiden/pankkien käytäntöjen vuoksi.
  - Syötä tiedot yhtäläisin merkein kuin mitä laskulla tai erillisellä maksuohjeistuksella annetaan tiedoksi.
  - Aseta kulukoodi. Tarkista maakohtaiset rajoitukset, jos kulut pyydetty jakamaan joko OUR tai BEN. Tarvittaessa ota yhteyttä asiakkaaseen ja/tai toimittajaan.
  - Tarkista ohjelmistokohtaiset ohjeet mihin tietokenttään maksutiedot ohjelmassa syötetään.
  - Ohjelmistokohtaisesti lisää tarvittaessa käytettävä valuutta toimittajatiedon taakse ja määritä maksutyyppi valuuttamaksuksi.

Ostolaskun tarkistus:

- Tarkista, että laskulta löytyy **vaadittavat laskumerkinnät** (nimi- ja osoitetiedot, laskutunniste, laskun päivämäärä, tavaroiden/palveluiden määrä ja laji, palvelun

laajuus, toimitus- tai suorituspäivämäärä, mahdollisen ennakon maksupäivämäärä).

Huomioi, että nimi- ja osoitetiedot tulee esittää kokonaisuudessaan.

- Muista, että **kevennettyjä laskumerkintävaatimuksia ei hyväksytä** kansainvälisessä laskutuksessa
- Tarkista, että laskulla näkyy toimittajan **VAT-tunnus**. Uuden toimittajan ja yhteisökaupan kohdalla tarkista VIES-järjestelmästä VAT-tunnus, jotta voidaan varmistaa esimerkiksi yhteisökaupan arvonlisäveron käsittelytapa. Jos tunnusta ei ole, ei ole yhteisökaupan arvonlisäverovähennyksen oikeutta.
- Tarkista laskulla näkyvä **arvonlisäveroprosentti tai tieto arvonlisäveron määrästä**. Pääsääntöisesti pitäisi olla VAT 0. Mikäli yritys on rekisteröitynyt kyseisen maan arvonlisäverorekisteriin, josta lasku on tullut, voidaan laskulla oleva kyseisen maan ALV hyväksyä ja lasku käsitellä. Tiliöi sovitun mukaisesti (tarkista asiakasohje).
- Mikäli EU-laskulla on palvelu, jota **ei ole toimitettu Suomeen** ja laskulla on VAT, niin tällöin lasku käsitellään ALVittomana ostona. Tähän kuitenkin voidaan hakea ALV palautuksia toisesta maasta jälkeenpäin. Tarkista ohjeesta/kirjanpitäjältä mitä tiliointiä käytetään, jotta nämä ostot löytyvät.
- Tarkista laskulla näkyvät **merkintälausekkeet**.
- Tarvittaessa pyydä toimittajalta virheelliseen laskuun hyvityslasku ja uusi korjattu lasku. **Muutoslaskuja ei saa hyväksyä** kv. laskutuksessa.
- Tiliöi lasku ja kierrätä

Maksatus:

- Noudata ohjelmistokohtaisia maksatusohjeita. Huomioi tarvittaessa valuuttamaksujen erillinen nostatus maksatusehdotelmalle sekä maksutilin valinta. Osalla asiakkaista käytössä valuuttatilejä, joilta valuuttamaksuja hallinnoidaan. Tarkista asiakasohje.
- Mikäli lasku maksetaan manuaalimaksuna, kirjaa maksun tiedot suoraan ohjelmaan. Kirjaa kaikki saajan ja saajapankin tiedot tarkasti, älä lyhentele nimi- tai osoitetietoja. Kirjaa maksua koskevat tiedot, muista selite. Muista myös asettaa valuuttamaksulle oikea valuutta sekä kulukoodi. Tarkista onko kulukoodia mahdollista käyttää.
- Huomioi ohjelmistokohtaiset erot, kaikista ohjelmista ei pysty lähettämään esimerkiksi valuuttamääräisiä tilisiirtoja.

- Käytä saajan pankin tietoja maksun saajana, ellei tästä poikkeavaa ohjeistusta ole.
Muista kuitenkin seurata maksulokia ja maksupalautteita, sillä on myös pankki-
/maakohtaisia tapauksia, joissa vaaditaan välittäjäpankin tiedot. Mikäli maksu palautuu
tai tulee muuta epäselvyyttä, pyydä lisätietoa siitä pankista, josta maksua lähetetään.
- Asiakasohjekohtaisesti tarkista tarvittaessa valuuttakurssi.
- Lähetä maksu ja huomioi maksuloki/maksupalautteet.